

Marleen Schmitz

Tussen twee grenzen

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

1940

‘Het komt goed,’ zei Roos terwijl ze het voorhoofd van Frau Beckers met een nat washandje afveegde. ‘Als de dokter er is, komt het allemaal in orde.’

Frau Beckers probeerde moedig te lachen. ‘Dank je, kind,’ fluisterde ze. Daarna sloot ze haar ogen. De weeën hadden Frau Beckers bijna uitgeput. De pijnsporen van de laatste wee waren nog steeds van haar gezicht af te lezen.

Roos zuchtte onhoorbaar. Het was goed dat ze de dokter had laten halen. Maar waar bleef hij toch? Ze had Ernst, de broer van Dieter, die met zijn vrouw aan hetzelfde erf woonde, al minstens een uur geleden weg horen rijden. De bevallingen die ze tot nu gedaan had, waren lang zo gecompliceerd niet. Dit kindje lag verkeerd. Het was haar niet gelukt het te draaien. Nee, dit kon ze echt niet in haar eentje tot een goed einde brengen. Ze huiverde. Kwam de dokter nu maar. Of desnoods de buurvrouw, dan stond ze er tenminste niet moederziel alleen voor.

‘Is de dokter er al? Waar zijn Rudi en Dieter?’

De stem van Frau Beckers klonk zwak en vermoeid.

‘De dokter is onderweg,’ antwoordde Roos. ‘Ernst heeft meteen toen ik het vroeg het paard voor de koets gespannen en is vertrokken. Hij zou de korte weg door het bos nemen. Het kan niet lang meer duren. En Dieter zit met de kleine jongen in de keuken. Moet ik ze halen?’

‘Ah!’ Frau Beckers kreunde, haar gezicht vertrok van de pijn.

Weer een wee, wist Roos. Ze keek op de koekoeksklok. Het was duidelijk dat de weën sneller achter elkaar kwamen. Het was hoog tijd voor de dokter. Nerveus wierp ze een blik door het raam. Aan de overkant van het erf bewoog niets. Roos spitste haar oren, maar er was ook nog geen auto te horen.

‘Het komt goed,’ zei ze opnieuw. ‘Het komt vast en zeker goed.’

Toen de pijn afnam, zei Frau Beckers: ‘Ik wil ze zien.’

Roos begreep meteen dat ze het over haar man en haar zoontje had en snelde naar de woonkeuken waar op de kachel grote pannen warm water stonden te dampen. Aan de keuken-

tafel zat Dieter in een lege koffiekop te staren. Hoopvol keek hij haar aan toen ze binnenkwam. 'Is het zover?'

Roos schudde haar hoofd. 'Het gaat niet zo goed. Ze wil jullie zien. Waar is Rudi?'

Dieter sprong op, wees naar een plekje onder de bank en beende naar de slaapkamer.

'Heeft hij zich weer verstopt?' vroeg Roos.

Dieter gaf geen antwoord.

Roos liet zich op haar knieën zakken. Als een schuw diertje zat Rudi weggedoken in het donker onder de bank. Hij had zijn duim in zijn mond, zijn ogen dicht en zijn 'slaapdoekje' tegen zijn borst geklemd.

'Rudi, Rudi? Kom je mee, je moeder wil je zien.' Roos kroop onder de tafel en strekte haar hand naar hem uit.

Hij schudde zijn hoofd en kroop verder weg.

Zo geduldig als ze kon vroeg Roos opnieuw of hij onder de bank uit wilde komen. Geen reactie. Maar toen hij een pijnkreet vanuit de slaapkamer hoorde, kromp hij in elkaar.

Weer een wee! O, ze moest naar Frau Beckers en ze moest de buurvrouw halen. En dit kind wilde niet! Dan moest hij hier maar blijven zitten. Ze schoof achterwaarts onder de tafel uit,

stootte haar hoofd bij het overeind komen en rende naar de slaapkamer.

‘Ga je mee?’ vroeg Hubert. ‘Tijd voor de middagronde.’

Jakob knikte en nam voor hij opstond gauw nog een slok lauwe thee uit zijn veldfles. Daarna trok hij zijn jas aan, zette zijn pet op, gespte de riem om en met de karabijn over zijn schouder liep hij het grenskantoortje uit. Buiten stond zijn collega Hubert te wachten. Wijdbeens en met de vingers achter zijn riem gehaakt, keek Hubert in de richting van het Duitse grenskantoor, waar een zwarte auto kwam aanrijden. Drie Duitse douaniers sprongen in de houding toen de auto stopte en het achterportier openzwaaide.

‘Onze Duitse collega’s krijgen hoog bezoek,’ merkte Hubert op.

‘Zeker inspectie. Of alles wel tot in de puntjes geregeld is. Zij liever dan ik.’ Jakob lachte, knoopte zijn jas los en liet hem breed open hangen. Het was warm, zeker voor een voorjaarsdag. Ook zijn pet deed hij af, maar omdat hij niet graag iets in zijn handen had, zette hij die weer op. Met zijn hand groette hij de mannen die de Duitse grens bewaakten. De meesten kende hij redelijk goed.

Jaar in jaar uit deden ze, slechts gescheiden door een smalle strook niemandsland, hetzelfde werk. Er werd soms over en weer gepraat. Over regen die uitbleef. Over gemeenschappelijke kennissen en soms ook over dingen die men in Den Haag of Berlijn beter niet kon horen.

Jakob tuurde naar de mannen die bij de slagboom van het Duitse grenskantoor nog steeds in de houding stonden. Ze hadden zijn handgebaar wel gezien, maar groetten niet terug. Er stond een lange vent bij.

‘Die lange, is dat een nieuwe?’ vroeg hij aan Hubert.

‘Ik ken hem niet,’ antwoordde Hubert. ‘En ik vraag me af of ze daar blij mee zijn. Moet je zien hoe strak hij in de houding staat, wat een uitslover.’

Ze draaiden de Duitsers de rug toe en begonnen hun wachtronde. Het eerste gedeelte voerde over een halfverharde weg die min of meer parallel aan de grens liep. Aan deze weg lagen de meeste huizen van het dorp. Ze passeerden een van de drie waterpompen die het dorp rijk was. De grote houten bak die ervoor stond, was tot aan de rand met water gevuld en de langwerpige stenen drinkbak die naast de pomp stond

liep over. Een stroompje zocht zijn weg door het halfverharde gootje langs de weg. De afgelopen nacht had het flink geregend. Achter elkaar liepen de beide mannen door de berm, hier en daar over plassen water heen stappend.

De weg zelf werd intensief gebruikt, maar was in slechte staat. Hoewel de kantonnier die de weg moest onderhouden, de schade probeerde te beperken door het verkeer regelmatig van weghelpt te laten wisselen, ontstonden er toch diepe karrensporen die na elke regenbui vol water stonden. In een van die gaten leegde Cor, de eigenaar van het dorpscafé, net zijn asla toen Jakob en Hubert eraan kwamen. De nog warme as siste in het water.

‘Môge,’ riep Cor en hij kwam, verlangend naar een nieuwtje, dichterbij. ‘En? Is er nog nieuws?’

‘Heeft hij ons staan opwachten?’ fluisterde Jakob. ‘Nee, niks nieuws!’ riep hij naar de cafébaas en hij liep snel door.

‘Zou hij al weten dat er een nieuwe commies is?’ vroeg Hubert toen ze buiten gehoorsafstand waren.

‘Vast. Cor weet altijd alles.’

Vanuit de zandweg waar ze over liepen, hiel-

den ze de grens goed in de gaten, maar er was niets abnormaals. Op de akker die op het eind van hun ronde lag, waren een paar mensen aan het werk. Jakob herkende het bruine paard met de blonde manen van zijn vriend Sjef.

‘Ik loop nog tot bij Sjef,’ meldde hij Hubert. ‘Even kijken waar hij mee bezig is.’

‘Met aardappels poten,’ grinnikte Hubert. ‘Daar hoef je niet dat hele eind voor te lopen.’

‘Kijken wie er bij hem is.’

‘Kerel, zeg toch meteen dat je voor mooie Roosje gaat.’

Jakobs wangen werden rood. Hoe wist Hubert nou dat hij een oogje had op het schoonzusje van Sjef? Roos was pas zeventien, nog maar een meisje. Hij had zich voorgenomen om er nog minstens een jaar met niemand over te reppen. ‘Roosje kan het niet zijn, want die is naar Hochgrund, aan de andere kant van de grens. Dieter Beckers woont daar en die heeft een paar vrouwenhanden nodig omdat zijn vrouw op alle dagen loopt.’

Plagend zei Hubert: ‘Jij bent aardig op de hoogte.’

Zonder iets terug te zeggen liep Jakob verder. Hij was inderdaad van een hoop dingen op

de hoogte en sommige zaken konden beter voor Hubert verborgen blijven. Soms zou hij willen dat hij minder goed op de hoogte was. Met de manier waarop Sjef iets bijverdiende had hij het weleens moeilijk. Toch dacht hij er niet aan Sjef te verlinken. Ze konden goed met elkaar overweg, ze hadden bij elkaar in de klas gezeten en bovendien was Sjef de zwager van Roosje. Roos was een zus van Nelly, met wie Sjef onlangs was getrouwd. Het was tijdens het bruiloftsfeest van Sjef en Nelly dat Jakob verliefd was geworden op Roos.

Toen Jakob dichterbij kwam, zag hij dat Sjef en Nelly samen aan het werk waren. Het jonge paar woonde bij Nelly's ouders op de boerderij. Nelly's vader was blij met het extra paar mannenhanden. Naast Nelly en Roos bestond het gezin Maessen uit nog vijf meisjes. Geen jongens. Nelly was de oudste en ze was groot, zeker voor een vrouw. Haar donkerblonde haar had ze in een vlecht achter op haar hoofd vastgespeld. Een voor een liet ze de pootaardappels in de voor vallen die het paard in de kleiachtige grond had getrokken.

Voordat Jakob binnen gehoorsafstand was, had Sjef hem al gezien en hij groette hem. Nelly

rechtte haar rug, liet de mand op haar heup rusten, stak ook een hand op en ging meteen weer verder met haar werk. Sjef gebaarde Jakob te wachten. Voordat hij echter het paard tot aan de kant had geleid, werden ze opgeschrikt door een auto die met een vaart over de weg reed. Jakob voelde een adrenalinescheut door zijn lichaam gaan. Ineens was hij ambtenaar in functie. Met vlugge stappen liep hij terug. De grens was ten slotte de grens, een dienstklopper was hij niet, maar de kantjes ervanaf lopen deed hij ook niet. Op het moment dat hij zag dat het de auto van de dokter was, die de plassen water op de zandweg liet opspuiten, liet Jakob zijn alerte houding varen. De grens was de grens, maar de dokter was de dokter. Sjef had inmiddels gezelschap gekregen van zijn vrouw. Nelly veegde haar zanderige handen af aan haar schort met blauwe ruitjes. Sjef vulde haar mand bij uit de zak met pootaardappelen die aan de rand van het veld stond.

‘Zou het tijd zijn bij Beckers?’ vroeg Nelly.

Sjef sloeg zijn arm om haar heen. ‘Maak je maar geen zorgen, het komt wel goed. De dokter is onderweg en Roos is een flinke meid.’

Met een zorgelijk gezicht zei Nelly: ‘Dat wel,